

OMVÅRDNAD GÄVLE
Dnr 16ON93
2016-04-06
Handläggare
Maria Olsson

Handlingsplan

Miljöstrategiska programmet

Åtgärder för 2016 med utblick mot 2020

Förord/Sammanfattning

Omvårdnad Gävles handlingsplan för 2015, kopplad till miljöstrategiska programmet innehåller många åtgärder av utredande/kartläggande karaktär. Dessa åtgärder är i huvudsak genomförda och har gett en bra bild av hur nuläget ser ut inför det fortsatta arbetet med det miljöstrategiska programmet inom Omvårdnad Gävle. Efter att arbetet med att genomföra åtgärderna påbörjats har det visat sig att det behövs en tydlighet av ansvar och roller inom Omvårdnad Gävle för det miljöstrategiska programmet.

Den här reviderade handlingsplanen innehåller en beskrivning av vilka mål som Omvårdnad Gävle berörs av i det miljöstrategiska programmet. Vidare finns en beskrivning av hur förvaltningen fortsatt kommer att arbeta med miljöfrågorna, uppdelat på vad som är miljöutvecklarens ansvar och vad som verksamheterna själva kan genomföra.

Den organisation som upprättats och beskrivs under "organisation, ansvar och roller" ska bidra till att det blir "lätt att göra rätt" för medarbetare i förvaltningen. Medarbetarnas förhållningssätt påverkar i sin tur våra kunder. Det finns också en tydlig koppling till Omvårdnadsnämndens verksamhetsplan och målet Hållbart samhälle där miljöaspekterna ingår.

Genom att starta upp och genomföra miljöutbildningen till Omvårdnad Gävles medarbetare och förtroendevalda kommer miljömedvetenheten inom förvaltningen att öka, och förhoppningsvis kommer det bidra till att vi gör fler hållbara val i vår vardag och på våra arbetsplatser.

Maria Olsson
Miljöutvecklare

INNEHÅLL	
Förord/Sammanfattning	1
Gävle kommuns miljöstrategiska program	3
Hur arbetar Omvårdnad Gävle med miljöstrategiska programmet?	4
Omvårdnadsnämndens verksamhetsplan 2016	4
Organisation, ansvar och roller	4
Handlingsplan för Omvårdnad Gävle 2016	6
Målområde ENERGI	6
Miljöutvecklarens ansvar	6
Verksamheternas ansvar/aktiviteter	6
Målområde TRANSPORTER	6
Miljöutvecklarens ansvar	6
Verksamheternas ansvar/aktiviteter	7
Målområde KONSUMTION OCH AVFALL	7
Miljöutvecklarens ansvar	7
Verksamheternas ansvar/aktiviteter	8
Målområde INFORMATION OCH UTBILDNING	8
Miljöutvecklarens ansvar	8
Verksamheternas ansvar/aktiviteter	8
Utblick mot 2020	9
Arbetsätt	9
Målsättning	9
Målkonflikter	9
Ekonomiska förutsättningar	9

Bilaga: organisationsbild för Omvårdnad Gävles miljöarbete

Gävle kommuns miljöstrategiska program

I miljöstrategiska programmet finns olika målområden och inom respektive målområde finns övergripande mål med tillhörande delmål. De målområden som Omvårdnad Gävle arbetar med är:

- Energi
- Transporter
- Konsumtion och avfall
- Information och utbildning

I miljöstrategiska programmet är det också utpekade vilka nämnder och bolag som är ansvariga för respektive delmål. Nedan presenteras de övergripande målen per målområde, samt de delmål där Omvårdnadsnämnden omnämns som ansvarig. Ansvaret kan delas med andra aktörer.

ENERGI

Övergripande mål: Energianvändningen ska minska och energin ska användas effektivt

Delmål: Den totala energianvändningen i Gävle kommunkoncerns fastigheter med lokaler och bostäder ska minska med 20 % till år 2020 jämfört med 2009.

Övergripande mål: Gävle kommun som geografiskt område ska vara klimatneutralt år 2050

Delmål: Biogasproduktionen ska öka med 400 % till år 2017 jämfört med 2012.

Delmål: Gävle kommunkoncerns energianvändning i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfri år 2016.

TRANSPORTER

Övergripande mål: Minska resor och transporter

Delmål: Resor, transporter och användning av drivmedel som kommunkoncernens verksamheter genererar ska minska.

Övergripande mål: Öka andelen resor och transporter med hållbara färdmedel

Delmål: Antalet resor med kollektivtrafiken ska år 2025 ha ökat till 15 miljoner per år (tekniska nämnden följer upp).

Delmål: Antalet resor med cykel ska fördubblas fram till år 2025.

Övergripande mål: Miljöanpassa resor och transporter

Delmål: Gävle kommunkoncerns resor och transporter ska vara fossilfria 2020.

KONSUMTION OCH AVFALL

Övergripande mål: Konsumtionen i Gävle kommun är resurseffektiv och hållbar

Delmål: Gävle kommunkoncerns och gävlebornas inköp av närproducerade produkter och tjänster ska öka.

Delmål: Produkter och tjänster som upphandlas av Gävle kommunkoncern ska vara miljömässigt hållbara.

Övergripande mål: Matens negativa miljöpåverkan ska minska

Delmål: Köttkonsumtionen ska minska och andelen vegetabiliska proteiner ska öka i Gävle kommunkoncerns verksamhet.

Delmål: 50 % av Gävle kommunkoncerns livsmedelsinköp ska vara ekologiska år 2020.

Delmål: Mängden matavfall som slängs inom vård, omsorg och skola inom Gävle kommunkoncern ska år 2017 ha minskat med 20 % jämfört med 2012.

Övergripande mål: Avfallet ska tas tillvara som en resurs och kretsloppet ska vara giftfritt

Delmål: Källsortering för samtliga fraktioner ska finnas i alla verksamheter inom Gävle kommunkoncern är 2017.

INFORMATION OCH UTBILDNING

Övergripande mål: Alla som bor och verkar i Gävle kommun ska kunna ta del av information och verktyg för att agera hållbart

Delmål: Gävlebor och näringsliv ska kunna ta del av information och verktyg för att kunna agera hållbart.

Delmål: Alla medarbetare och politiker ska i förhållande till sin roll ha tillräcklig kunskap i miljöfrågor för att kunna agera hållbart.

Hur arbetar Omvårdnad Gävle med miljöstrategiska programmet?

Omvårdnadsnämndens verksamhetsplan 2016

I verksamhetsplanen som nämnden beslutat om för 2016, under perspektivet "Hållbart samhälle" har Omvårdnadsnämnden formulerat ett eget mål:

"Omvårdnad Gävle bidrar till en bättre miljö genom minskade utsläpp i mark, luft och vatten". Framgångsfaktorn kopplat till perspektivet är "beteendeförändring och teknikutveckling" och de indikatorer som finns kopplade till målet är:

- Andel medarbetare och politiker som genomgått webbutbildningen kopplat till miljöstrategiska programmet.
- Mängden matsvinn inom samtliga verksamheter.
- Andel miljöbilar inom förvaltningen. (2014=26 %).

Organisation, ansvar och roller

➔ I Gävle kommunkoncern finns en styrgrupp för det miljöstrategiska programmet. Omvårdnad Gävles representant i styrgruppen är biträdande förvaltningschef.

➔ En styrgrupp bildas för Omvårdnad Gävles arbete med det miljöstrategiska programmet. Den ska bestå av biträdande förvaltningschef, ekonomichef, områdeschefer och chef för verksamhetsstöd. Styrgruppens uppgift är att stödja miljöutvecklaren och besluta om löpande prioriteringar gällande fördelning av resurser, samt om långsiktigt strategiskt arbete kopplat till handlingsplanen och det miljöstrategiska programmet. Den ska också säkerställa att relevanta och organisatoriska mål och krav på förvaltningens arbete utifrån miljöstrategiska programmet samordnas, synliggörs och kommuniceras.

➔ Miljöutvecklaren stödjer och inspirerar förvaltningens respektive verksamheter att utveckla sitt hållbarhetsarbete, utifrån beslutade styrdokument på kommun- och nämndsnivå. Vidare ska miljöutvecklaren samordna, inspirera, planera och följa upp Omvårdnad Gävles miljöarbete. Miljöutvecklaren tar fram rutiner och arbetsmetoder för att utveckla miljöarbetet, såväl internt som mot externa utförare. Miljöutvecklaren utformar utbildningar samt initierar, och eventuellt leder, projekt och uppdrag inom ansvarsområdet. Rapportering sker till styrgrupp, förvaltningsledning och nämnd.

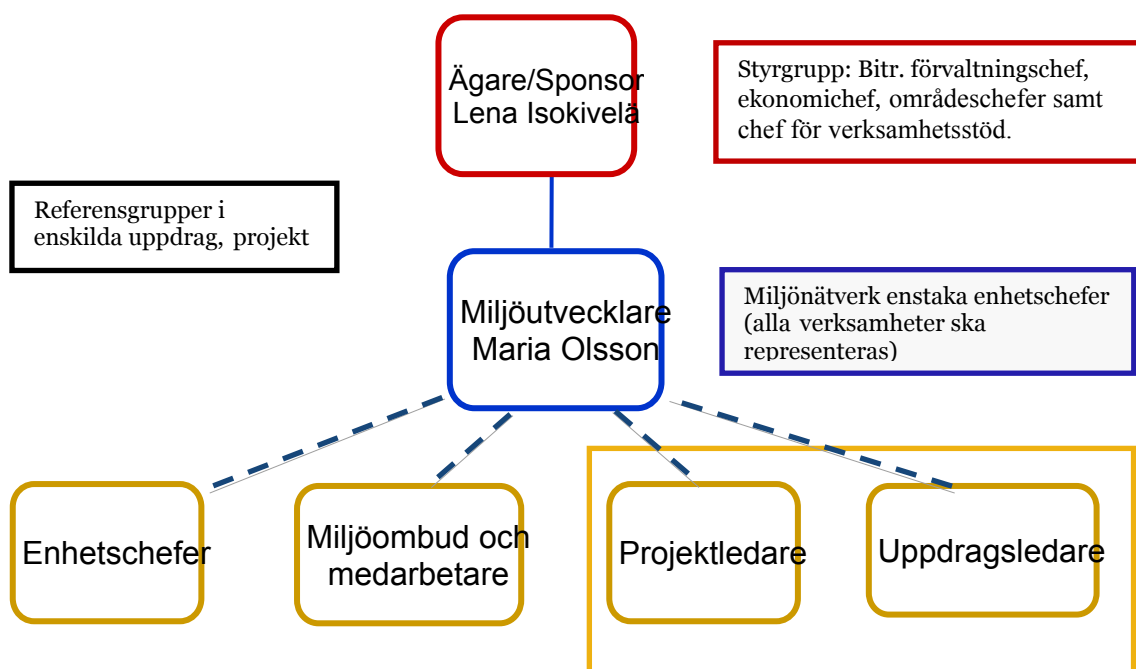
➔ Verksamhetschefer formulerar aktiviteter till sina respektive handlingsplaner utifrån framgångsfaktorn och indikatorerna kopplade till målet. Miljöutvecklaren finns till hands som stöd och inspiration för detta arbete.

➔ Ett miljonätverk inom Omvårdnad Gävle bildas och kommer att bestå av en enhetschef per verksamhetsområde som kan återkoppla till sina kollegor. Nätverket blir bollplank och kommunikationspart till miljöutvecklaren.

➔ Funktionen som *miljöombud* återinförs i Omvårdnad Gävles verksamheter. Förslagsvis ett miljöombud per arbetsplats/närmsta chef.

Förutom ovan nämnda funktioner kan det inom ramen för Omvårdnad Gävles handlingsplan och miljöstrategiska programmet initieras projekt och uppdrag som också markeras inom det streckade området i organisationsbilden (se figur nedan).

Figur: Organisationsbild för arbetet med miljöstrategiska programmet inom Omvårdnad Gävle.

Handlingsplan för Omvårdnad Gävle 2016

Målområde ENERGI

Inom detta målområde ska Omvårdnad Gävle arbeta med att sänka den faktiska energiförbrukningen, och att den energi som behövs används på ett effektivt sätt. I ett längre perspektiv ska förvaltningen också sträva efter att den energiförbrukning som används är fossilfri och långsiktigt hållbar ur ett ekologiskt/miljömässigt perspektiv.

Miljöutvecklarens ansvar

- är att hålla kontinuerlig och regelbunden kontakt med lokal- och säkerhetssamordnare inom Omvårdnad Gävle, fastighetsägarna till de fastigheter där Omvårdnad Gävle bedriver verksamheter, samt andra aktuella aktörer för att utveckla energieffektiva fungerande lösningar.
- är att finna lösningar för att på ett enkelt och regelbundet sätt kunna återkoppla energianvändningen i fastigheterna till respektive verksamhet så att verksamheterna kan uppmärksammas för de aktiviteter/åtgärder de genomför för att minska sin energianvändning.

Verksamheternas ansvar/aktiviteter

- är att kontakta Energipedagogen vid Gävle Energi AB som kan besöka arbetsplatsträffar för att prata om energianvändning och beteenden.
- är att diskutera och reflektera över vanor och beteenden som de själva kan förändra för att minska energiförbrukningen.
- är att reflektera över saker som kan åtgärdas för att energiförbrukningen i lokalerna de hyr kan minska, och återkoppla detta till fastighetsägaren.

Målområde TRANSPORTER

Inom detta målområde ska Omvårdnad Gävles verksamheter arbeta med att miljöanpassa och minska sina resor och transporter. Detta är möjligt genom att ta ställning till om resan behöver genomföras eller om det finns andra alternativ, såsom videokonferens eller telefonmöte. Om mötet kräver att resor genomförs ska de göras i första hand med cykel eller kollektiva färdmedel och i andra hand med kommunens bilpoolsbilar. Vid kortare sträckor ska elbilar, gasbilar eller hybrider väljas.

Omvårdnad Gävle ska också arbeta med att följa upp användningen av förvaltningens bilar på ett tydligare sätt både när det gäller körsträcka och drivmedelsanvändning.

Miljöutvecklarens ansvar

- Är att stödja och inspirera verksamheterna att finna hållbara lösningar för minskade resor och transporter samt omställningen till hållbara färdmedel. Detta genom kontinuerlig dialog med Markbyggarna vid Gavlefastigheter samt funktioner inom Omvårdnad Gävle och Gävle kommunkoncern.
- Är att bidra till att skapa förutsättningar för res- och bilfria möten inom Omvårdnad Gävles administrativa verksamheter.
- Är att starta arbetet med att implementera tvåkortssystem vid tankning av fordon för att enklare kunna följa upp drivmedelsanvändningen.
- Är att ta fram tydliga rutiner kopplat till Gävle kommuns resepolicy för Omvårdnad Gävles verksamheter.

- Är att föra en kontinuerlig dialog med fastighetsägare och andra samverkanspartners för att i samverkan förbättra förutsättningarna för att använda hållbara färdmedel, i tjänsten och för resor till och från arbetet. Exempel på insatser/förutsättningar: cykelrum med laddmöjlighet eller cykelparkering med tak/inhängnad ute samt möjlighet att duscha på eller i nära anslutning till arbetsplatsen.

Verksamheternas ansvar/aktiviteter

- Införa tydliga rutiner och relatera till Gävle kommuns resepolicy då en verksamhet önskar utöka antalet bilar i verksamheten. Innan bilantalet i respektive verksamhet utökas ska en konsekvensanalys eller utredning genomföras för att se om det går att göra andra förändringar i verksamheten som innebär att de inte behöver utöka antalet bilar. Beslut om att utöka antalet bilar ska tas av respektive områdeschef. Om verksamheterna istället ändrar rutterna för respektive enhet kan det till exempel bli aktuellt att istället köpa in några elcyklar. Då det verkligen finns ett behov av att utöka antalet bilar ska verksamheterna i första hand välja bilar som drivs med fossilfria alternativt förnybara drivmedel.
- Införa tydliga rutiner/instruktioner för bokning av tjänsteresor och val av färdväg. Här är det viktigt att vända sig till rätt reseleverantör som Gävle kommun har avtal med och dessutom att i första hand välja hållbara färdmedel. Flygresor får användas endast då avståndet överstiger 50 mil, eller vid särskilda omständigheter, men ska då godkännas av verksamhetschef.
- Enheter kan aktivt arbeta med att byta ut kortare tjänsteresor med bil till mer hållbara alternativ såsom elcykel, elmoped och cykel. Detta kan till exempel göras genom att arbeta med uppmuntrande och inspirerande arbetssätt, såsom "Cykelvänlig arbetsplats i Gävleborg"¹.

Målområde KONSUMTION OCH AVFALL

Inom detta målområde ska Omvårdnad Gävle arbeta med att ställa krav vid upphandling och inköp för att produkter och tjänster som köps in ska vara miljömässigt hållbara. Matens miljöpåverkan ska minska och det kommer Omvårdnad Gävle främst att arbeta med genom att väga mängden matsvinn inom vård- och omsorgsboendena. Förvaltningens verksamheter kommer också att arbeta med att ha en korrekt avfallshantering och en hög källsorteringsgrad. Detta för att kunna återvinna papper, plast, metall med mera.

Miljöutvecklarens ansvar

- att Inspirera Omvårdnad Gävles verksamheter till att minimera mängden avfall och att det avfall som uppstår tas om hand på bästa sätt (främst återanvändning och källsortering). Det ska vara lätt att göra rätt.
- att stödja implementering av vägning av matsvinn vid förvaltningens vård- och omsorgsboenden. Miljöutvecklaren ansvarar för information och stöd till de verksamheter som ska implementera metodiken under 2016.
- att samverka med funktioner inom Omvårdnad Gävle och övriga verksamheter i Gävle kommunkoncernen för att uppnå en struktur gällande inköp av varor och tjänster, samt det omfattande förarbete som kan kopplas samman med inköp och upphandling.

¹ Cykelvänlig arbetsplats är en diplomering enligt en tregradig skala där arbetsplatser diplomerar utifrån hur cykelvänliga de är. Kriterierna finns att hitta på Region Gävleborgs hemsida: www.regiongavleborg.se

Verksamheternas ansvar/aktiviteter

- Alla verksamheter inom Omvårdnad Gävle kan arbeta med att förebygga avfall och att källsortera det avfall som faktiskt uppstår. Som hjälp i detta arbete kan verksamheterna ta kontakt med Avfallskoordinatören vid Gästrik Återvinnare, och miljöutvecklaren.
- Vård- och omsorgsboenden inom Omvårdnad Gävle ska under 2016 implementera metodiken för att väga mängden matsvinn. Efter implementeringen ska vägning av matsvinn ske två gånger per år, två veckor åt gången. Vägningarna ska ske i mars respektive oktober.
- För att öka förståelsen av att hålla sig till de upphandlingar och tecknade avtal som finns gällande inköp av varor och tjänster behöver verksamheterna hitta arbetssätt för att bli mer delaktiga i hela processen som föregår förfrågningsunderlag och utvärdering av anbud. Det behövs att verksamheterna kan utvärdera produkter och tjänster i gällande avtal för att kunna ställa tydligare och skarpare krav vid nästa upphandling om så är nödvändigt.

Målområde INFORMATION OCH UTBILDNING

Inom detta målområde kommer Omvårdnad Gävle att arbeta med att ta fram ett utbildningspaket, kopplat till övriga målområden som finns i handlingsplanen. Utbildningspaketet ska användas vid arbetsplatsträffar, men det ska också vara möjligt att som enskild medarbetare eller förtroendevald genomgå utbildningen på webben.

Miljöutvecklarens ansvar

- Sammanställa material till utbildningspaketet kopplat till miljöstrategiska programmet. Materialet ska kunna användas vid arbetsplatsträffar men ska också finnas som en webbversion så medarbetare kan ta till sig materialet vid ett annat tillfälle.
- Stödja verksamheterna med relevant och aktuell information och statistik för respektive verksamhet. Genom att återkoppla resultatet av genomförda aktiviteter/åtgärder poängteras betydelsen av att verksamheterna genomför åtgärderna kopplade till miljöstrategiska programmet och perspektivet Hållbart samhälle.

Verksamheternas ansvar/aktiviteter

- Att planera och genomföra de olika delarna i utbildningspaketet kopplat till miljöstrategiska programmet, för enhetens medarbetare.
- Att utse miljöombud vid respektive arbetsplats.
- Miljöombuden och den enhetschef som ingår i det interna miljönätverket kan träffas ett par eller några gånger per år för att få samsyn och helhet i miljöarbetet.

Utblick mot 2020

Arbetsätt

Miljöarbetet är ett långsiktigt arbete som behöver integreras i verksamheterna och bli en naturlig del i det dagliga arbetet och det ska inte upplevas som något extra ute i verksamheterna. Det ska finnas med som en röd tråd genom alla nivåer i organisationen, men det kan behövas olika prioriteringar, metoder och arbetssätt i olika typer av verksamheter. Till exempel kan det behövas ett arbetssätt för att reducera matsvinnet då ett centralt kök tillagar potatis, ris och pasta till boendets avdelningar, och ett annat arbetssätt då avdelningarna själva tillagar potatis, ris och pasta till kunderna. Ytterligare ett arbetssätt kan behöva arbetas fram för enheter som kommer att ha egna kockar på respektive avdelning/enhet.

Här ska också poängteras att verksamheterna ska fokusera på de målområden som de faktiskt har möjlighet att påverka. För hemtjänstens del är det naturligt att fokus blir att miljöanpassa och om möjligt minska sina bilresor. På samma sätt är det naturligt att fokus vid förvaltningens vård- och omsorgsboenden blir att arbeta med bland annat minskat matsvinn, lägre energiförbrukning samt en korrekt och effektiv källsortering. Miljöarbetet kan också förstärkas av andra projekt som pågår i Omvårdnad Gävles verksamheter.

Målsättning

Målsättningen i Omvårdnad Gävle är att respektive verksamhet ska fokusera på de målområden där de har störst möjlighet att bidra till att delmål och övergripande mål i miljöstrategiska programmet uppnås.

Målkonflikter

Målet om att öka andelen vegetabiliska proteiner och Omvårdnad Gävles mål om att förebygga undernäring står till viss del i konflikt med varandra. Alla äldre ska erbjudas de maträtter som finns på menyn, vilket inkluderar de vegetariska alternativen – valet ligger alltid på kunden och dennes önskemål. Men för personer med risk för undernäring och pågående viktneidgång rekommenderar nutritionsansvarig dietist att dessa bör äta övervägande animaliskt protein då oftast protein- och näringsintaget inte är tillräckligt.

LOV i hemtjänsten och målet om att minska mängden transporter är till viss del också en målkonflikt. Ett område och flera utförare gör det svårare att planera resor optimalt, ur ett miljöperspektiv. Här bör medarbetarna uppmuntras att komma med förslag hur arbetet kan planeras utan att behovet av transporter ökar.

Ekonomiska förutsättningar

Vissa målsättningar i programmet innebär ökade kostnader för förvaltningen. En ekonomisk konsekvensanalys och en nyttoanalys behöver därför göras som ett underlag i prioriteringen av budgeterade medel.

Miljöarbetet är ett långsiktigt arbete, utifrån detta perspektiv kan det också vara nödvändigt att hitta nya lösningar kopplat till ekonomi och budget. Det kan vara svårt att begränsa aktiviteter till ett kalenderår i taget. Här kanske det kan vara möjligt att lägga upp en flerårsbudget för till exempel hållbara transporter med en aktivitets- och investeringsplan över flera år för hur vi ska nå fram till fossilfri fordonsflotta 2020.